ØSTRE LANDSRET
DOM
afsagt den 18. februar 2025

Sag BS-27368/2023-OLR
(5. afdeling)

Alm. Brand Forsikring A/S
(advokat Christina Neugebauer)

mod

[redacted]
(beskikket advokat Lars Sandager)

Retten i Hillerød har den 23. maj 2023 afsagt dom i 1. instans (sag BS-149/2014-HIL).

Landsdommerne Mikael Sjöberg, Johann Herzog og Christian Barker Schrøder (kst.) har deltaget i ankesagens afgørelse.

Påstande
Appellanten, Alm. Brand Forsikring A/S, har nedlagt påstand om, at [redacted] tilpligtes at tilbagebetale 1.905.062,50 kr. med tillæg af rente fra sagens anlæg, subsidiært at [redacted] tilpligtes at tilbagebetale et efter landsrettens skøn fastsat mindre beløb med tillæg af rente.

[redacted] har påstået dommen stadfæstet.

[redacted] har fri proces.

Supplerende sagsfremstilling
Der er i sagen fremlagt en række speciallægeerklæringer vedrørende [redacted] helbredsforhold.

Af en lægeerklæring af 1. juli 2009 fra Overlæge 1, Kardiologisk-Endokrinologisk afdeling, Hillerød Hospital, udarbejdet på foranledning af Jobcenter Hillerød, fremgår bl.a.:

> "***Konklusion:***
>
> 45-årig tidligere rask mand som den 19. oktober 2008 ved trafikulykke pådrog sig betydelige skader i brystkassen (…). Fik flere knoglebrud, indre blødninger og traumatisk betinget blodprop i hjertet. Har herefter gennemgået et længerevarende hospitalsophold, først på intensiv afdeling senere kardiologisk afdeling Hillerød Hospital. Har i november 2008 fået foretaget ballonudvidelse af kransåre med efterfølgende stent anlæggelse. Pt. har fået konstateret nedsat hjertepumpekraft og behandles medicinsk for dette. Patienten har gennemført et hjerterehabiliterings og træningsprogram.
> Patienten følges stadig i hjertesvigtklinik Hillerød Hospital.
> Patienten er, hvad angår det hjertemæssige, stabil dog med betydelig træthed og forpustethed efter fysiske anstrengelser. Klarer således erhvervsarbejde kun ca. 3 timer per dag. Patienten har vedvarende smerter i højre skulderregion i hvile og med forværring ved anvendelse.
> Derudover er patienten præget af betydelige psykiske følgevirkninger til traumet. Lider af søvnløshed, nedstemthed og koncentrationsvanskeligheder.
> Prognosen anses, på længere sigt, hvad angår det somatisk god.
> Patienten anses, på længere sigt, at kunne øge sin fysiske arbejdskapacitet hvilket også er hans ønske."

Af en psykiatrisk speciallægeerklæring 13. november 2009 fra speciallæge i psykiatri Person 4, udarbejdet på anmodning fra Jobcenter Hillerød, fremgår bl.a.:

> "**Konklusion**
> …
> Får konstateret nedsat hjerte-pumpefunktion pga. hjerteskaden og Appelindstævnte har efterfølgende ikke kunnet vende tilbage til sit tidligere funktionsniveau pga. fysiske begrænsninger. Derudover har * udviklet en depression, som har stået på lige siden efterforløbet af ulykken. Beskriver depressionssymptomer svarende til en moderat depression. Derudover ret betydelige kognitive forstyrrelser, som umiddelbart ikke kun kan ses i lyset af depressionen. Man må således mistænke, at * har pådraget sig en hjerneskade i forbindelse med ulykken. Er ikke; så vidt jeg kan se, blevet udredt med CT-skanning af hjernen og heller ikke fået foretaget en neuropsykologisk undersøgelse. Jeg vil foreslå, at der laves en neuropsykologisk

*Appelindstævnte

undersøgelse for at kortlægge og kvantificere de kognitive forstyrrelser mere nøjagtig."

Af en lægeerklæring af 23. oktober 2010 fra Overlæge 2, speciallæge i neurologi, fremgår bl.a.:

"***Objektivt***: Lidt kraftig af bygning, fåmælt, fremtræder klart hukommelsessvækket, ved MMSE scorer han kun 20 ud af 30 point tydende på ret svær demens. Han kan dårligt huske sin egen adresse, glemmer 2 ud af 3 ord efter afledning.

Af Jobcenter Hillerøds "ressourceprofil" vedrørende Appelindstævnte fremgår det af en notits af 8. december 2010, at "[p].g.a. det manglende fysiske og psykiske overskud og ikke mindst p.g.a. de kognitive vanskeligheder * har fået efter ulykken, vurderes der ikke at være nogen udviklingsmuligheder". *Appelindstævnte Appelindstævnte fik den 16. december 2010 bevilliget fleksjob.

Appelindstævnte tiltrådte den 17. december 2010 i fleksjob hos sin tidligere arbejdsgiver Arbejdsplads 1 med en aftalt arbejdstid på 20 timer ugentligt. Der var aftalt følgende særlige vilkår for ansættelsen:

"Skånehensyn: nedsat arbejdstid, én opgave ad gangen , mulighed for selv at tilrettelægge arbejdsopgaver, ingen deadlines, fysisk og psykisk ikke belastende arbejdsopgaver, mulighed for hvile når behov opstår"

Af lægejournalen fra Appelindstævntes egen læge, Læge, fremgår om en konsultation den 12. september 2012:

"Har ikke været til kontrol af Bt i lang tid. der laves ny tid.
Er velbefindende fysisk og psykisk. Kan gå en tur, cykler lidt 4-5 km. Har stadig sit gamle arbejde pa flexjob. uddanner og underviser.
…
Vil evt. gerne være kørelærer. Jeg kan umiddelbart ikke se at der er noget i vejen for dette."

Af en efterfølgende mailkorrespondance mellem Appelindstævnte og Læge fremgår bl.a., at sidstnævnte havde kontaktet embedslægen angående udstedelse af lægeattest til kørelærer, som umiddelbart ikke kunne se, at der skulle være en hindring.

Den 9. januar 2014 opsagde Appelindstævnte sit fleksjob. Af opsigelsen fremgår bl.a.:

"Hermed opsiger jeg mit job med 4 ugers varsel med sidste arbejdsdag den 6. februar 2014.

Jeg har virkelig været glad for at være her.

Jeg skal starte min egen køreskole.
…
Jeg takker for den fantastiske måde, alle har behandlet mig på. …"

Retslægerådet har henholdsvis den 31. august 2016 og 11. marts 2017 afgivet udtalelser i sagen.

Af udtalelsen af 31. august 2016 fremgår bl.a.:

"**Spørgsmål 1**
Er Retslægerådet enig i, at sagsøger ved uheldet pådragog sig skader i form af

- *et thoraxtraume,*
- *blodansamling i lungehinden,*
- *brækkede ribben,*
- *miltlæsion,*
- *traumatisk skade på hjertet og / eller*
- *brud på højre kravben.*

…
Retslægerådet er enig i, at sagsøger pådrog sig de under spørgsmål 1 nævnte skader.
…

Spørgsmål 3
Finder Retslægerådet, at det thoraxtraume sagsøger pådrog sig har givet eller fortsat (som sagen senest er oplyst) giver varige gener?
…
Thoraxtraumet førte ifølge bilag 39 og 4l til blodprop i hjertet, hjerteflimmer og hjertestop. Der er efterfølgende konstateret vedvarende nedsat hjertepumpefunktion, hvor sagsøger bliver let træt og forpustet ved anstrengelse.
…

Spørgsmål 9
Finder Retslægerådet at sagsøger lider af

- *træthed og / eller*
- *forpustethed og / eller*

- *kognitiv reduktion og / eller*
- *gener fra højre skulder.*

…

Ja, samtlige de beskrevne gener beskrives i de lægelige akter i bilag 34, 37, 41, 42 og 43 efter tilskadekomsten.

Spørgsmål 10
Hvis Retslægerådet finder, at sagsøger lider af

- *træthed og / eller*
- *forpustethed og / eller*
- *kognitiv reduktion og / eller*
- *gener fra højre skulder.*

Bedes Retslægerådet oplyse om disse gener er "objektiviseret" (konstateret gennem undersøgelser og dér gjorte fund) og / eller om der er tale om subjektive (selvrapporterede) gener.
…

Ja, alle disse gener er beskrevet og støttet af objektive fund samt diagnostiske undersøgelser (i det omfang det er muligt) i ortopædkirurgisk, kardiologisk og psykiatrisk speciallægeerklæring samt i neuropsykologisk vurdering.
…

Spørgsmål 13
Hvis Retslægerådet finder, at sagsøger lider af

- *kognitiv reduktion*

bedes Retslægerådet oplyse, om denne gene er forsaget af skader han pådrog sig ved uheldet.

Finder Retslægerådet, at der i sagens akter er lægefaglig dokumentation for at indstævnte som følge af uheldet er påført indlærings- og hukommelsesmæssige problemer, langsommelighed og / eller hurtigt udtrætning.

Retslægerådet bedes ligeledes om muligt kvantificere tilstanden, det vil sige angive sværhedsgraden.

Er det sandsynligt, når henses til det tidsmæssige forløb i sagen, at sådanne indlærings- og hukommelsesmæssige problemer, langsommelighed og / eller hurtigt udtrætning er forårsaget af de skader indstævnte pådrog sig ved uheldet.

Retslægerådet bedes også oplyse, om det lægefaglig bedømt er plausibelt at genen er så udtalt som beskrevet af sagsøger i de lægelige og kommunale akter.

Det ønskes oplyst, om sygdomsbilledet er foreneligt med det man ved om skader af den pågældende karakter, eller om sygdomsbilledet har en anden mere sandsynlig forklaring i en anden tilstand som skadelidt lider af.
…

Sagsøger har ifølge neuropsykologisk vurdering (bilag 34) nedsat kognitiv funktion i flere domæner, som kan tilskrives enten cerebralt infarkt eller iltmangel i forbindelse med hjertestop. Retslægerådet er ikke i stand til yderligere at kvantificere sagsøgers kognitive reduktion.
…

Spørgsmål 18
Finder Retslægerådet, at de i bilag 37 og 34 beskrevne kognitive gener tillader, at man undeviser som kørelærer?

Retslægerådet bedes begrunde sit svar samt om muligt angive graden af sandsynlighed.

En funktion som kørelærer kræver efter Retslægerådets opfattelse velfungerende kognitive funktioner. Vurdering af erhvervsevne ligger dog uden for Retslægerådets område.

Spørgsmål 19
Retslægerådet bedes oplyse, om Retslægerådet finder, at de skader skadelidte pådrog sig ved uheldet kan forklare den af skadelidte beskrevne helbredsmæssige tilstand med svært reduceret funktionsniveau der bl.a. nødvendiggør, at han skol hvile sig meget, ikke kan tåle stress, tidspres og / eller fysisk arbejde og ikke kan arbejde mere end ca. 3 timer om dagen, se bl.a. bilag 48 samt bilag 47 svar på spørgsmål 1 (gener efter ulykken)?

Ville hurtig udtrætning som den i sagens alder beskrevne efter Retslægerådets opfattelse konkret være til hinder for arbejde flere dage i trek?
…

Begrebet "skadelidtes beskrevne helbredsmæssige tilstand med svært reduceret funktionsniveau" er uklart defineret, og spørgsmålet kan derfor vanskeligt besvares. Retsløgerådet kan dog oplyse, at der ved ekkokardiografi er fundet svært nedsat hjertepumpefunktion, ligesom der ved neuropsykologisk undersøgelse er fundet nedsat kognitiv funktion i flere domæner, som kan tilskrives enten cerebralt infarkt eller iltmangel i forbin-

delse med hjertestop. Det er derfor Retslægerådets opfattelse, at sagsøgers fysiske formåen vil være mærkbart nedsat på grund af nedsat hjertepumpefunktion samt have mærkbare kognitive problemer, uden at Retslægerådet er i stand til at kvantificere sagsøgers nedsatte fysiske formåen samt kognitive problemer yderligere."

Af Retslægerådets udtalelse af 11. maj 2017 fremgår bl.a.:

"**Spørgsmål 23**:
Under den udtrykkelige forudsætning, at (l) sagsøgers observationer af sagsøgtes aktivitetsniveau er korrekt, og at (2) det aktivitetsniveau der er observeret var et for sagsøgte sædvanligt aktivitetsniveau på observationstidspunktet, ønskes det oplyst, om et sådant aktivitetsniveau er foreneligt de af sagsøgte rapporterede gener, herunder det af ham anførte om åndenød selv ved mindre anstrengelse, hurtig udtrætning og evne til maksimalt at arbejde ca. 15 timer om ugen fordelt med 3 timer om dagen 5 dage om ugen (se fleksjobtilkendelsen).

Om det observerede bemærkes, at det efter sagsøgers opfattelse viser,

at sagsøgte var i stand til at møde på Arbejdsplads 1 *daglig mellem 6 og 7 timer,*
at sagsøgte ikke kørte hjem efter arbejdets ophør for at hvile sig men var aktiv med diverse gøremål herunder at aktiv i en rengøringsvirksomhed der er knyttet til hans ekshustru og
at sagsøgte også og tilsyneladende samtidig med noget af perioden hvor han var beskæftiget ved Arbejdsplads 1 *tillige virkede som kørelærer.*

…

Sagsøgers gener er subjektive, men jævnfør Retslægerådets tidligere besvarelse af spørgsmål 1-22 og A-H støttet af en lang række objektive fund, såsom reduceret hjertepumpefunktion ved ekkokardiografi, nedsat kognitiv funktion ved neuropsykologisk test, overvægt og nedsat skulderfunktion.

Sammenkobling mellem disse gener, de objektive fund og observation af sagsøgers aktiviteter som beskrevet i spørgsmål 23 ligger uden for medicinsk videnskab, ligesom Retslægerådet ikke udtaler sig om erhvervsevne. Retslægerådet er pa den baggrund ikke i stand til at besvare spørgsmålet."

Af en neuropsykologisk erklæring af 10. december 2020 fra specialist og supervisor i neuropsykologi Person 5, der er indhentet på foranledning af Alm. Brand Forsikring A/S, fremgår bl.a.:

"**Samtale og klinisk indtryk** * bliver forpustet inden han når til *Appelindstævnte 1.sal. Fremtræder med højt BMI, i.ø. almindelig af udseende, er venlig og imødekommende i kontakten, ikke særlig spontan. Svarer beredvilligt på stillede spørgsmål og fremstiller sin situation uden appel eller aggravation. Humøret virker umiddelbart neutralt, men under samtalen fås indtryk af forsænket stemningsleje og han angiver at humøret er noget svingende. Havde tidligt i forløbet 10 samtaler med psykolog, medgiver at have behov for at fornyet samtaleforløb. Samarbejder tilfredsstillende til opgaveløsningen, enkelte gange ses tegn på opgiven og nedsat energimobilisering. Er synligt udtrætte efter sessionen, som varer 4 timer.
…

Konklusion
…
* klager over, at han ikke magter fysisk anstrengelse, let bliver forpustet og udtrættes hurtigt også mentalt. Nærmere udspørgen afdækker påvirkning af de kognitive funktioner i form af overbliksproblemer, problemer med at udføre opgaver med flere delhandlinger, mangelfuld selvmonitorering ved opgaveløsning, nedsat evne til at opfatte mere komplekse informationer, svækket koncentration og hukommelse. *Appelindstævnte

De neuropsykologiske prøver viser intellektuelle ressourcer sv. til gennemsnitligt niveau. Der præsteres upåfaldende i specifikke sproglige og visuelle opgaver, og koncentrationen fastholdes godt i lette opgaver som løses med upåfaldende tidsforbrug. Opmærksomhedsspændvidde og arbejdshukommelsen findes nedsat, hvilket påvirker det mentale forarbejdningstempo i de mere krævende opgaver. Den verbale abstraktion er knapt som forventet og produktiviteten er nedsat, hvilket kan have sammenhængmed aktuelle depressive symptomer. Simpel problemløsning klares upåfaldende, men ved komplekse krav ses problemløsningen præget af svigtende fastholdelse af informationer der skal manipuleres, manglende selvmonitorering svigtende strategi ved planlægning. Den episodiske hukommelse, dvs. evnen til at indlære og huske nyt, findes nedsat.

Testprofilen med nedsat arbejdshukommelse og koncentration, svigt af de eksekutive funktionerer og nedsat episodisk hukommelse er forenelig med hypoxis hjerneskade og der ses overensstemmelse mellem klagebillede og objektive fund."

Af en vurdering fra Arbejdsmarkedets Erhvervssikrings (herefter AES) lægekonsulent af 14. marts 2021 vedrørende Appelindstævnte fremgår følgende:

> "Det er mig uforståeligt, hvorledes skadelidte med de store hukommelsesprobleemr vil kunne tage en uddannelse. En mulig forklaring kan være, at uddannelsen til kørelærer bygger på tidligere erhvervet viden hos skadelidte fra før tilskadekomsten, hvorved hans afdækkede store problemer med tilegnelse af ny viden ikke bliver begrænsende for at kunne tilegne sig kørelærer-uddannelsen."

Ved brev af 6. april 2022 anmodede advokat Christina Neugebauer på vegne af Alm. Brand Forsikring A/S AES om en revurdering af dennes udtalelse af 21. februar 2022. Af brevet fremgår bl.a.:

> "Vi har modtaget AES udtalelse af 2t. februar 2022i denne sag, og vi undrer os.
>
> For det første, har AES ikke lagt de faktiske forudsætninger til grund som vi bad AES lægge til grund. Vi genfremsender kopi af vores anmodning der beskriver forudsætningerne. For det andet, er AES vurdering fyldt med faktisk forkerte oplysninger som tillægges vægt f.eks. om fleksjob.
>
> Idet jeg vedlægger mit seneste processkrift i sagen, skal jeg hermed anmode Arbejdsmarkedets Erhvervssikring om
>
> 1. at erklære sig som anmodet om og lægge de faktiske forudsætninger til grund som følger af anmodningen og
> 2. lægge korrekte faktiske oplysninger til grund.
>
> Vi imødeser herefter revurdering og skal specifikt opfordre AES til at forholde sig til alle dele af det seneste processkrift.
>
> Det er efter vores opfattelse kritisabelt, at AES ikke lægger de forudsætninger til grund, som AES er anmodet om, ligesom det er kritisabelt, at AES ikke er opmærksom på, at Appelindstævnte ikke længere er i fleksjob, idet han er udtrådt af den fleksjobaftale han havde og os bekendt ikke er genindtrådt og i øvrigt fuldstændig bortser fra lægekonsulentvurderingen i sagen."

AES har herefter den 23. maj 2023 afgivet en revurderet udtalelse om Appelindstævntes tab af erhvervsevne. Af udtalelsen fremgår bl.a. følgende:

> "**Udtalelse: Tab af erhvervsevne vurderet til 50 %**
>
> Vi skriver til jer, fordi I den 21-04-2023 har bedt os om at genvurdere tab af erhvervsevne som følge af den ulykke, som Appelindstævnte var ude for den 19. oktober 2008.

Vi har set på sagen igen og vurderer, at Appelindstævnte har et tab af erhvervsevne på 50 %.

Vi har ved genvurderingen lagt særlige forudsætninger til grund for udtalelsen.

Vær opmærksom på, at dette er en vejledende udtalelse i en privat erstatningssag. Det er ikke en afgørelse, som sagens parter kan klage over.
…

Begrundelse for vurderingen
Advokat Christina Neugebauer skriver i anmodningen om genvurdering den 6. april 2022, at det blandt andet er kritisabelt, at AES ikke lægger de forudsætninger til grund, som AES er anmodet om.

Vi genvurderer hermed vores udtalelse den 21. februar 2022 om tab af erhvervsevne. Vi har ved genvurderingen lagt nedenstående særlige forudsætninger til grund for udtalelsen.

Vi er i anmodningen den 6. november 2017 blevet bedt om at lægge følgende til grund for udtalelsen:

- At Appelindstævnte er i stand til at arbejde i væsentligt videre omgang end beskrevet, herunder noget nær fuld tid,
- at Appelindstævnte, jf. observationsrapporterne samt lønsedler har været i stand til at arbejde på fuld tid på fleksjobbet - han er observeret på stedet i 6-7 timer, og er de facto blevet aflønnet for 14 dages perioder for 74 timers arbejde,
- at Appelindstævnte efter arbejde på fleksjobbet var aktiv i en rengøringsvirksomhed der bl.a. er knyttet til hans navn,
- at Appelindstævnte ikke fremtrådte som en person der havde udtalt behov for hvile efter 3 timer på fleksjobbet,
- at Appelindstævnte på intet tidspunkt under observationerne forekom udtrættet, idet han var konstant aktiv,
- at Appelindstævnte allerede i efteråret 2012 gjorde klar til at udføre arbejde som kørelærer,
- at Appelindstævnte har været i stand til at uddanne sig til kørelærer,
- at Appelindstævnte virker som kørelærer, og
- at Appelindstævnte driver køreskolevirksomhed.

Ulykken og tidligere vurdering af varigt mén
Appelindstævnte var fører af en bil, da han den 19. oktober 2008 påkørte en hest. Han pådrog sig herved multiple skader, herunder kortvarigt hjertestop under indlæggelse på Hillerød Sygehus.

Vi har den 13. maj 2011 vurderet det samlede varige mén til 65 % på baggrund af et skøn over det samlede funktionsniveau. Følgende indgik i dette skøn:

- Gener efter traumatisk blodprop i hjertet med åndenød ved mindre anstrengelser (25 %),
- Let dementiel tilstand med indlærings- og hukommelsesmæssige problemer, langsommelighed og hurtig udtrætning (25 %),
- Brud på højre kraveben med daglige belastningsudløste smerter og middelsvær bevægeindskrænkning (8 %),
- Brud på ribben med smerter ved vejrtrækning (5 %),

Tidligere vurdering af tab af erhvervsevne
Vi har tidligere foretaget en vurdering af samme ulykke. Den 13-05-2011 vurderede vi tabet af erhvervsevne til at være 75 %.

Ved denne vurdering lagde vi til grund, at Appelindstævnte efter ulykken var bevilget fleksjob, og at han efter skaden kun kunne arbejde 3 timer dagligt med lettere arbejdsfunktioner og mulighed for pauser.

Grundlaget for vores vurdering

Erhvervsevnen efter ulykken
Efter ulykken blev Appelindstævnte opsagt fra sit arbejde ved * på *Arbejdsplads 2 grund af sygefravær. Han var kun i stand til at arbejde på nedsat tid svarende til omkring 3 timer dagligt på sin tidligere Arbejdsplads 1.

Vi har lagt særlige forudsætninger til grund for denne udtalelse i overensstemmelse med anmodningen den 6. november 2017.

Vi har lagt til grund, at Appelindstævnte i dag er i stand til at arbejde nær fuld tid som uddannet kørelærer.

Vi har også lagt til grund, at Appelindstævnte i dag arbejder som kørelærer og driver køreskolevirksomhed.

Det fremgår af oplysninger fra det Centrale Virksomhedsregister, at Appelindstævnte er ansat som direktør hos Virksomhed ApS 1.

Startdato for virksomheden er 16. april 2015. Appelindstævnte har aldrig været ejer af virksomheden, men virksomheden har siden 1. marts 2020 været ejet af Person 6, der har samme adresse som Appelindstævnte. Ifølge Det Centrale Virksomhedsregister har de tidligere ejere af virksom-

heden været henholdsvis Person 7 i perioden 16. april 2015 – 24. september 2017 og Person 8 i perioden 24. september 2017 – 1. marts 2020.

Erhvervsevnen før ulykken

Appelindstævnte er uddannet maskinarbejder. Siden efteråret 2005 og frem til ulykken den 19. oktober 2008 var Appelindstævnte fastansat hos Arbejdsplads 2 med en arbejdstid på 24 timer om ugen i weekenderne og hos Arbejdsplads 1 med en arbejdstid på 37 timer om ugen i hverdage.

Vi vurderer, det er usikkert, i hvilket omfang Appelindstævnte set i et varigt perspektiv, ville være fortsat med at have to arbejdspladser og herved en ugentlig arbejdstid på omkring 60 timer.

Forud for ulykken var der dog ingen planer om at nedsætte den ugentlige arbejdstid inden for nær fremtid. Der er i øvrigt ikke noget konkret i sagens oplysninger som indikerer, at Appelindstævnte ville være ophørt i en eller flere stillinger inden for kort tid, såfremt ulykken ikke var indtrådt.

Indtjening

Indtjening før skaden

2005:	Løn:	641.541,00 kr.	
	ATP-bidrag:	5.971,00 kr.	
	Pensionsbidrag:	46.911,96 kr.	
	I alt:	694.423,96 kr.	694.423,96 kr.
2006:	Løn:	694.167,00 kr.	
	ATP-bidrag:	6.775,00 kr.	
	Pensionsbidrag:	56.831,52 kr.	
	I alt:	757.773,52 kr.	757.773,52 kr.
2007:	Løn:	820.655,00 kr.	
	ATP-bidrag:	7.103,00 kr.	
	Pensionsbidrag:	84.604,35 kr.	
	I alt:	912.362,35 kr.	912.362,35 kr.
Indtjening for 3 år:			2.364.559,83 kr.
Gennemsnitlig indtjening: 2364559,83 kr. / 3 =			788.186,61 kr.

Denne indtjening har vi opreguleret fra 2006 til året for skaden. Det er sket ved at dividere og gange indtjeningen med lovens maksimale årslønninger for de respektive år. Det er udtryk for den generelle lønudvikling.

788.186,61 kr. x 419.000 kr. / 396.000 kr. = 833.965,13 kr.

Indtjening efter skaden

E-indkomst

Årstal	Bidragspligtig A-indkomst	ATP-bidrag	Pension	I alt
2016	265.356	3.124	46.200*	314.680
2017	467.845	3.408	50.400	521.653
2018	313.287	3.408	50.400	367.095
2019	200.118	2.840	42.000	207.158
2020	289.615	3.408	50.400	343.423
2021	389.618	3.408	50.400	443.426
2022	433.572	3.408	50.400	487.380

* Virks. ApS 1 A-indkomst + eget atpbidrag 298.575 – Bidragspligtig A-indkomst 251.333,85 – 1/3del af ATPbidrag 1.041,33 = 46.199,82

Regnskaber

Årstal	Nettoomsætning	Eksterne omkostninger	Personaleomkostninger	Resultat
2016	3.479.009	2.580.483	587.833	221.773
2017	4.653.238	3.769.834	856.036	-59.158
2018	4.426.007	3.838.032	576.182	-31.832
2019	4.877.234	4.340.612	532.069	-5.547
2020	6.564.064	5.011.378	1.119.432	151.110
2021	7.395.231	7.455.653	1.073.385	-1.133.807

Hvis man sammenholder løn (eindkomst) og virksomhedsresultat (regnskaber), så er det samlede bedste økonomiske resultat opnået i 2016 med en samlet indkomst på 536.453 kroner (314.680 + 221.773).

Vi har opreguleret indtægten før skaden på 833.965,13 kr. til 2016. Det er sket ved at gange indtægten før skaden med maksimumårslønnen for 2016 på 505.000 kr. og dividere med maksimumårslønnen for skadeåret på 419.000 kr.

833.965,13 kr. x 505.000 kr. / 419.000 kr. = 1.005.136,97 kr.

Opreguleringen er udtryk for den almindelige lønudvikling i perioden. Lønnen før skaden svarer opreguleret til omkring 1.005.136,97 kr. årligt i 2016-lønniveau.

Opreguleringen er udtryk for den almindelige lønudvikling i perioden. Lønnen før skaden svarer opreguleret til omkring 1.005.136,97 kr. årligt i 2016-lønniveau.

Indtjening med skaden i 2016:		
Løn:	314.680,00 kr.	
Regnskab:	221.773,00 kr.	
I alt i perioden:	536.453,00 kr.	
Nedgang i indtægt:		
(1.005.137 – 536.453) kr. =		468.684 kr.

Det svarer til en nedgang i indtægt på 46,62 %

Det næstbedste samlede resultat efter ulykken er opnået i 2017 med en lønindkomst på 521.653 kroner og et negativt virksomredsresultat på 59.158 kroner.

Vi har opreguleret indtægten før skaden på 833.965,13 kr. til 2017. Det er sket ved at gange indtægten før skaden med maksimumårslønnen for 2017 på 516.000 kr. og dividere med maksimumårslønnen for skadeåret på 419.000 kr.

833.965,13 kr. x 516.000 kr. / 419.000 kr. =	1.027.031,04 kr.

Opreguleringen er udtryk for den almindelige lønudvikling i perioden. Lønnen før skaden svarer opreguleret til omkring 1.027.031,04 kr. årligt i 2017-lønniveau.

Indtjening med skaden i 2017		
Løn:	521.653,00 kr.	
Regskab:	- 59.158,00 kr.	
I alt årligt:	462.495,00 kr.	
Nedgang i indtægt:		
(1.027.031 – 462.495,00) kr. =		564.536 kr.

Det svarer til en nedgang i indtægt på 55 %

Den højeste løn er opnået i 2017. Lønnen i 2017 svarer til en lønnedgang på 49,2%.

Vi har opreguleret indtægten før skaden på 833.965,13 kr. til 2017. Det er sket ved at gange indtægten før skaden med maksimumårslønnen for 2017 på 516.000 kr. og dividere med maksimumårslønnen for skadeåret på 419.000 kr.

833.965,13 kr. x 516.000 kr. / 419.000 kr. =	1.027.031,04 kr.

Opreguleringen er udtryk for den almindelige lønudvikling i perioden. Lønnen før skaden svarer opreguleret til omkring 1.027.031,04 kr. årligt i 2017-lønniveau

Din indtjening med arbejdsskaden er beregnet ud fra oplysninger om, hvad du tjente i perioden fra den 1. januar 2017 til den 31. december 2017:

Løn:	467.845,92 kr.
ATP-bidrag:	3.408,00 kr.
Pensionsbidrag:	50.400,00 kr.
I alt årligt:	521.653,92 kr.

Nedgang i indtægt:	
(1.027.031,04 - 521.653,92) kr. =	505.377,12 kr.

Det svarer til en nedgang i indtægt på 49,2 %

Samlet vurdering

Appelindstævnte havde en stabil tilknytning til arbejdsmarkedet før ulykken. Der foreligger ikke oplysninger om, at Appelindstævnte forud for ulykken havde planer om at nedsætte sin ugentlige arbejdstid. Der er heller ikke konkrete oplysninger efter ulykken som indikerer, at Appelindstævnte ville have nedsat sin arbejdstid/ indtjening, hvis ulykken ikke var sket.

Ved vurdering af den fremtidige indtjeningsevne, hvis ulykken ikke var sket, har vi derfor taget udgangspunkt i, hvad Appelindstævnte tjente før ulykken.

Vi vurderer, at Appelindstævnte på grund af sine gener efter ulykken ikke kan vende tilbage til det arbejde han havde før ulykken i samme omfang som før ulykken. Han vil heller ikke kunne arbejde indenfor andre arbejdsområder til samme løn som før ulykken.

Vi har lagt til grund, at Appelindstævnte med skaden er i stand til at arbejde nær fuld tid som kørelærer, og at han driver køreskolevirksomhed. Det fremgår af afsnittet ovenfor om indtjening, at Appelindstævnte har fået udbetalt varierende løn ligesom der har været varierende indtjening i virksomheden.

Vi har noteret os, at Appelindstævnte ikke er ejer af virksomheden, men at Appelindstævnte dog har sammenfaldende efternavn og adresse med virksomhedsejeren. Derfor har vi sammenholdt Appelindstævntes løn som lønmodtager med virksomhedens resultater.

De bedste samlede økonomiske resultater er opnået i 2016 og 2017. Vi har som en forudsætning for denne udtalelse lagt til grund, at Appelindstævnte med følgerne efter skaden er i stand til at arbejde nær fuld tid som kørelærer og drive køreskolevirksomhed. Derfor vurderer vi, at det skyldes andre årsager end ulykken, at de samlede resultater været lavere i 2018 – 2021 end i 2016/2017. Der foreligger endnu ikke regnskab for 2022. De samlede økonomiske resultater i 2016 og 2017 svarer til en lønnedgang på omkring 50 procent i forhold til Appelindstævntes indtjeningsniveau før skaden.

Appelindstævnte har opnået størst individuel løn som lønmodtager i 2017. Lønnedgangen for Appelindstævnte som lønmodtager i 2017 svarer også til en lønnedgang på omkring 50 procent i forhold til Appelindstævntes indtjeningsniveau før skaden.

Vi vurderer, at den løn som Appelindstævnte har fået udbetalt som direktør har været rimelig set i forhold til virksomhedens resultater.

Under hensyn til Appelindstævntes alder og betydelige helbredsgener som følge af ulykken, skønner vi, at Appelindstævnte ikke i fremtiden kan varetage et andet job på arbejdsmarkedet til en højere løn.

Vi vurderer derfor, at de funktionsmæssige begrænsninger som Appelindstævnte pådrog sig i forbindelse med ulykken den 19. oktober 2008 skønsmæssigt har medført et endeligt tab af erhvervsevne på 50 %."

Forklaringer

Appelindstævnte har for landsretten supplerende forklaret blandt andet, at han i 2010 og 2011 var påvirket af ulykken i form af bl.a. hurtig udtrætning. Han blev samtidig ramt af en psykisk nedtur. De fysiske og psykiske følger af ulykken er i dag de samme som dengang. Han føler således ikke, at der er sket en forbedring. Dog kan der være lidt variation i hans almentilstand, afhængig af f.eks. nattesøvnen. Han kan fortsat ikke holde til at arbejde 7-8 timer om dagen.

Han bliver hurtig forpustet, og hans fysiske formåen er generelt meget indskrænket. Hans kognitive forhold forværres i løbet af dagen. Dette mærker han bl.a. ved, at hans koncentration og evne til at undervise bliver dårligere op ad dagen. Når han kører med køreskoleelever, bliver han derfor nødt til at holde pauser på ½ time mellem de enkelte køretimer. Dette betyder også, at han har færre elever. Hans effektive arbejdstid er ca. 3 timer om dagen.

Når han den 11. januar 2013 om eftermiddagen af Alm. Brand Forsikring A/S' observatører er blevet observeret i sin brors bil, skyldtes det, at han havde behov for at tale med nogen. Hans bror var på arbejde for det rengøringsfirma, som ejes af hans kone, og han kørte rundt med sin bror for afvekslingens og samtalens skyld.

Under sin fleksjobansættelse i Arbejdsplads 1 blev han af arbejdsgiveren presset til at arbejde op til 6 timer om dagen, hvilket er årsagen til observationerne. Han har dog ikke arbejdet fuld tid, og de andre ansatte i virksomheden arbejdede væsentlig mere. Til gengæld for hans længere arbejdstid nogle dage, fik han fri andre dage. Han stoppede i fleksjobbet i 2014 netop på grund af arbejdsforholdene.

Når han i oktober 2012 til sin egen læge har oplyst, at han var velbefindende både psykisk og fysisk, var det begrundet i, at han gerne ville have lægen til at udstede den nødvendige lægeattest for at kunne tage uddannelsen som kørelærer.

Kørerlæreruddannelsen varede et år, og der var undervisning på skolen hver lørdag fra kl. 9 til 14. Der kræves ingen særlige forudsætninger for at kunne tage uddannelsen, som han vil betegne som let. Der indgik bl.a. gruppearbejde i undervisningen, så der var ikke kun tale om klassisk tavle-undervisning. Når han i dag selv underviser i køreteori, sidder det på hans rygrad, og undervisningen stiller derfor ikke så store krav til hans kognitive funktion.

Efter ulykken oparbejdede han som følge af det manglende indtægtsgrundlag en skattegæld. Han kunne derfor ikke selv oprette en virksomhed, hvorfor han spurgte sine børn, om de kunne hjælpe ham. Dette er årsagen til, at hans datter står registeret som ejer af køreskolen, og at han alene står registreret som direktør.

Posten "Eksterne omkostninger" i køreskolens regnskab må dække over lønninger og udgifter til de kørelærere, som er tilknyttet køreskolen som eksterne underleverandører. Disse kørelærere er således selvstændige og bliver afregnet med 500 kr. inkl. moms pr. 45 minutters køreundervisning. Hans ældste datter er også kørelærer, og hun er ansat i skolen. Han har en kontormedhjælper en dag om ugen, men afregningen af de eksterne kørelærere foregår gennem et it-system, som næsten klarer alt arbejde selv. Hans egen indsats i køreskolen består i al væsentlighed af teoriundervisning og kørsel med elever. Der er nok tale om en effektiv ugentlig arbejdstid på 12-18 timer. Den løn, han selv modtager fra køreskolen, tager han fra virksomhedens overskud. Han udarbejder til brug herfor lønsedler til sig selv. Lønnen svarer således ikke nødvendigvis til hans reelle arbejdstid, men afhænger dels af hans private behov, dels køreskolens overskud.

Anbringender
Parterne har i det væsentlige gentaget deres anbringender for byretten.

Alm. Brand Forsikring A/S har for landsretten yderligere anført blandt andet, at AES' udtalelse af 23. maj 2023, der er fremkommet efter byrettens dom, underbygger, at Appelindstævnte alene har et erhvervsevnetab på maksimalt 50 %, og at hans kognitive formåen stedse har været bedre, end han har givet udtryk for i forbindelse med de forskellige medicinske undersøgelser og over for diverse myndigheder. I udtalelsen har AES foretaget en grundig vurdering af bl.a. de foreliggende CVR-oplysninger, hvilke oplysninger der ikke er inddraget i de forudgående udtalelser. Det påhviler Appelindstævnte at løfte bevisbyrden for, at udtalelsen af 23. maj 2023 skal tilsidesættes, hvilket ikke er sket. Tværtimod er der på baggrund af det foreliggende observationsmateriale, oplysninger fra CVR-registeret og det fremlagte materiale om Appelindstævntes køreskole en uomtvistelig diskrepans mellem hans egne oplysninger om sin helbredstilstand og de faktiske

omstændigheder, hvilket understøtter den seneste udtalelse fra AES. Dette underbygges yderligere af, at Retslægerådet i sin besvarelse af 31. august 2016 anfører, at Retslægerådet ikke kan kvantificere Appelindstævntes kognitive reduktion nærmere (spørgsmål 13), og at en funktion som kørelærer efter rådets opfattelse kræver velfungerende kognitive funktioner (spørgsmål 18). Det må efter Appelindstævntes egen forklaring i den forbindelse lægges til grund, at han er den reelle ejer af køreskolen, at han står for den daglige drift heraf, og at den formelle virksomhedskonstruktion alene er begrundet i skattemæssige forhold. Endvidere må det efter hans forklaring lægges til grund, at der ikke siden 2010 er sket en bedring i hans fysiske eller kognitive formåen, og at hans helbedstilstand således stedse har været på det nuværende niveau.

Appelindstævnte har heroverfor anført, at AES' udtalelse af 23. maj 2023 er udarbejdet på baggrund af de særlige forudsætninger, som Alm. Brand Forsikring A/S har opstillet, herunder at han kan arbejde på noget nær fuld tid, hvilket bestrides og er faktuelt forkert. Observationerne er ikke tillagt nogen betydning i udtalelsen. Det er Alm. Brand Forsikring A/S, der skal løfte bevisbyrden for, at betingelserne for at kræve tilbagebetaling er opfyldt, dvs. at erstatningen i 2011 er modtaget i ond tro og mod bedrevidende. Denne bevisbyrde er ikke løftet ved det fremlagte. Oplysningerne om indtægter i 2016 og frem fra hans køreskole er i den forbindelse uden betydning, allerede som følge af den lange tid, der på det tidspunktet var gået fra ulykkestidspunktet, og fordi der er tale om udbetaling af overskud, der således ikke har sammenhæng med det af ham faktisk udførte arbejde men alene er afhængig af virksomhedens omsætning. Der foreligger objektive skader som følge af ulykken, og Retslægerådet har ikke udtalt, at de observerede aktiviteter er uforenelige hermed. Der er derfor ikke grundlag for at tilsidesætte hans oplysninger om omfanget af den effektive arbejdstid, som han formår i løbet af en uge, og der er heller ikke i øvrigt oplysninger der tyder på, at han kan arbejde mere end i et fleksjob.

Landsrettens begrundelse og resultat

Landsrettens prøvelsesadgang

Østre Landsret har ved kendelse af 26. marts 2015 hjemvist sagen til fortsat behandling ved byretten, idet hverken Københavns Byret ved dom af 12. oktober 2012 eller Østre Landsret ved dom af 4. juli 2014 havde taget stilling til Alm. Brand Forsikring A/S' anbringende om manglende kausalitet. Kendelsen er efter det oplyste ikke forsøgt indbragt for Højesteret.

Østre Landsrets dom af 4. juli 2014 blev med Procesbevillingsnævnets tilladelse indbragt for Højesteret, der den 24. maj 2016 afsagde dom i sagen (gengivet i UfR 2016, s. 2999). Af dommen fremgår det bl.a., at der for Højesteret var enighed om, at Appelindstævntes erhvervsevnetab som følge af

færdselsulykken i overensstemmelse med Arbejdsskadestyrelsens vurdering skulle ansættes til 75 %. Alm. Brand Forsikring A/S har oplyst, at Højesteret under sagens behandling ikke fandt grundlag for at udsætte sagen på udfaldet af nærværende retssag.

Under disse omstændigheder, hvor Alm. Brand Forsikring A/S' anbringende om nedsættelse af erhvervsevnetabet som følge af manglende kausalitet således heller ikke er prøvet under den forudgående sag for Højesteret, finder landsretten, at der ikke ud fra princippet om *litis pendens* foreligger sådanne begrænsninger for sagens prøvelse, at Appelindstævnte allerede af den grund skal frifindes. Efter forløbet af den tidligere retssag mellem parterne findes Alm. Brand Forsikring A/S endvidere ikke at have afgivet en bindende proceserklæring om erhvervsevnetabets fastsættelse.

Tilbagebetalingskravet
Arbejdsskadestyrelsen har i udtalelse af 7. juni 2011 på baggrund af de foreliggende lægeerklæringer mv. vurderet, at Appelindstævntes erhvervsevnetab som følge af ulykken den 19. oktober 2008 var 75 %, hvilken vurdering Arbejdsmarkedets Erhvervssikring fastholdt ved fornyet udtalelse af 21. februar 2022. Det blev herved fundet, at Appelindstævnte led af alvorlige følger efter uheldet i form af kognitive vanskeligheder, fysiske begrænsninger samt massiv træthed, og at disse gener gav endog meget store begrænsninger i forhold til at opnå eller fastholde beskæftigelse på normale vilkår.

Den 23. maj 2023 har Arbejdsmarkedets Erhvervssikring afgivet en revurderet udtalelse, hvorefter Appelindstævntes erhvervsevntab vurderes til 50 %. I udtalelsen er det på anmodning fra Alm. Brand Forsikring A/S lagt til grund bl.a., at Appelindstævnte er i stand til at arbejde i noget nær fuld tid, at han ifølge de foretagne observationer ikke forekommer udtrættet, at han allerede i efteråret 2012 gjorde klar til at udføre arbejde som kørelærer, hvilket han har været i stand til at uddanne sig til, at han i dag virker som kørelærer, og at han driver køreskolevirksomhed.

Appelindstævnte har bestridt, at han er i stand til at arbejde i det af Alm. Brand Forsikring A/S anførte omfang og har forklaret, at hverken hans fysiske eller kognitive tilstand er forbedret siden ulykken, hvorfor han således fortsat alene magter en effektiv arbejdstid på ca. 3 timer om dagen.

Landsretten finder, at det under disse omstændigheder påhviler Alm. Brand Forsikring A/S at godtgøre de særlige forudsætninger, som Arbejdsmarkedets Erhvervssikring efter anmodning har lagt til grund ved revurderingen.

Det fremgår af de fremlagte oplysninger fra CVR-registeret, at Appelindstævnte pr. 16. august 2015 er registreret som direktør i virksomheden Virksomhed ApS 1, og at han pr. henholdsvis 3. april 2024 og 12. april 2024 tillige er registreret om direktør i virksomhederne Virksomhed ApS 2 og Virksomhed ApS 3. Af de fremlagte regnskaber for Virksomhed ApS 1 fremgår, at omsætningen i 2015 var på ca. 1.9 mio kr., og at denne i 2021 var steget til ca. 7.4 mio kr.

Landsretten lægger efter Appelindstævntes forklaring herom til grund, at han er reel ejer af Virksomhed ApS 1, og at han – foruden at virke som kørelærer – er hovedansvarlig for selskabets daglige drift og administration, herunder for så vidt angår de kørelærere, der er tilknyttet køreskolen som eksterne leverandører.

Det fremgår endvidere af sagen, at Appelindstævnte til sin egen læge i september 2012 har oplyst, at han var fysisk og psykisk velbefindende, at han efterfølgende, på trods af sine angivne kognitive indskrænkninger, uddannede sig til og siden har arbejdet som kørelærer, hvilket efter Retslærerådets besvarelse af spørgsmål 18 må antages at forudsættede velfungerende kognitive funktioner, og at han flere dage i november 2012 og januar 2013 er blevet observeret på sin daværende arbejdsplads, hvor han var ansat i fleksjob, i mindst 6 timer dagligt.

På baggrund af det anførte finder landsretten det efter en samlet vurdering tilstrækkelig godtgjort, at Appelindstævnte på trods af de skader, som han pådrog sig ved ulykken, er i stand til at arbejde i noget nær fuld tid.

Herefter, og da det efter de fremlagte indkomstoplysninger for Appelindstævnte for perioden 2016 – 2022 må lægges til grund, at han har oplevet en indkomstnedgang på ca. 50 % i forhold til forud for ulykken, finder landsretten ikke grundlag for at tilsidesætte Arbejdsmarkedets Erhvervssikrings vurdering af 23. maj 2023.

Da Appelindstævnte som anført har forklaret, at hans tilstand ikke er blevet forbedret siden ulykken, må det endvidere lægges til grund, at hans funktionsniveau stedse har været bedre end forudsat i vurderingerne fra henholdsvis Arbejdsskadestyrelsen i 2011 og Arbejdsmarkedets Erhvervssikring i 2022, og at han således har modtaget den af Alm. Brand Forsikring A/S udbetalte erstatning for tab af erhvervsevne mod bedrevidende og i ond tro herom.

Da betingelserne for tilbagesøgning herefter er opfyldt, og idet den beløbsmæssige opgørelse af tilbagebetalingskravet ikke er bestridt, tages den

principale påstand fra Alm. Brand Forsikring A/S til følge som nedenfor bestemt.

Efter sagens udfald skal statskassen i sagsomkostninger for begge retter betale 487.000 kr. til Alm. Brand Forsikring A/S. 450.000 kr. af beløbet er til dækning af udgifter til advokatbistand inkl. moms og 37.000 kr. til retsafgift. Ud over sagens værdi, er der ved fastsættelsen af beløbet til advokat taget hensyn til sagens omfang og forløb.

THI KENDES FOR RET:

Appelindstævnte skal inden 14 dage til Alm. Brand Forsikring A/S betale 1.905.062,50 kr. med procesrente fra den 14. april 2014.

Statskassen skal i sagsomkostninger for begge retter til Alm. Brand Forsikring A/S betale 487.000 kr.

Sagsomkostningerne forrentes efter rentelovens § 8 a.

Publiceret til portalen d. 18-02-2025 kl. 10:44
Modtagere: [redacted], Appellant Alm. Brand Forsikring A/S, Advokat (H) Christina Neugebauer, Advokat (H) Lars Sandager

Publiceret til portalen d. 03-03-2025 kl. 09:00
Modtagere: Appellant Alm. Brand Forsikring A/S (afsluttet), Advokat (H) Lars Sandager, [redacted] Appelindstævnte Advokat (H) Christina Neugebauer